

Manifest Programowy Sekcji Rodzin KIK, czyli Jak chcemy wychowywać w Sekcji Rodzin KIK?

Wychowywanie nie poddaje się w prosty sposób szczegółowym programom. Nie jest to bowiem zwykłe nauczanie czy doskonalenie dobrych manier. To prawdziwe kształtowanie człowieka. To, co w tym kształtowaniu w Sekcji Rodzin KIK wydaje się szczególnie istotne, zebraliśmy w postaci swoistego manifestu, w dziesięciu hasłach, uzupełnionych o krótkie rozważania, a także bardziej konkretne sugestie, oraz dostrzegane przez nas zagrożenia w realizacji tych celów.

W grupach Sekcji Rodzin mamy szansę niepowtarzalną. Ich członkowie są w wieku najbardziej podatnym na kształtowanie postaw, rozwój osobowości i zawiązywanie szczególnie głębokich relacji. Wyniesione z grupy wzorce mogą stać się równie ważne jak te ze szkoły czy z domu. Starajmy się tej możliwości nie zmarnować. To także odpowiedzialność i płynąca z niej potrzeba, żeby działania wychowawcze były przemyślane i przygotowane. To także przekonanie, że wychowując sami też się zmieniamy, gdyż również jesteśmy wychowywani

1. Razem wzrastamy do Boga

Co to znaczy

Wspólnie poszukujemy, pogłębiamy i przeżywamy naszą wiarę. Dajemy jej prawdziwe świadectwo – w grupie i na zewnątrz. Oparcie się na Bogu stanowi fundament naszych grup.

Dlaczego to jest ważne

Żywa obecność w Kościele to jedna z podstaw tożsamości KIK, i dlatego my, członkowie Klubu, którego tożsamość została ufundowana na wierze, umacniamy ją przez odkrywanie Jezusa (wspólnotowo i indywidualnie) jako bliskiej Osoby. Wzrastanie do Boga jako podstawa innych działań ugruntowuje i zakorzenia. Grupa daje tu szczególne szanse - harmonii osobistego szukania Boga z dążeniem do Niego w łączności z innymi.

Działania

Modlitwa

- modlitwa w grupie przede wszystkim ma być wspólna, czyli angażująca wewnętrznie (a nie zewnętrznie) wszystkich w grupie - z wycuciem, odpowiednio do wieku dzieci
- poznawanie różnych jej form (np. medytacja, modlitwa psalmami)
- wspólna modlitwa na spotkaniach i obozach – modlitwa poranna, wieczorna, przed jedzeniem, Anioł Pański
- objęcie modlitwą rodziców, bliskich, potrzebujących, siebie nawzajem, modlitwa dziękczynna za dobra materialne i duchowe
- modlitwa przez śpiew – np. kanony z Taizé, kolędowanie
- odwiedzenie sanktuarium jako cel spotkania, wycieczki - pielgrzymki grupowe i międzygrupowe

Praktyka

- raz do roku grupowa msza święta
- oprawa Mszy św. Sekcji Rodzin jako zwieńczenie programu o Mszy i Kościele
- udział w obchodzeniu najważniejszych świąt religijnych wspólnie ze środowiskiem SR w wymiarze religijnym, a nie tylko towarzyskim
- dbałość o właściwe zachowanie grupy w kościele

Formacja

- udział w rekolekcjach
- umiejętne korzystanie ze współpracy z księżmi
- wspólne czytanie i rozważanie Pisma Św. oraz lektur religijnych dostosowanych do wieku
- pogłębione zrozumienie mszy dla starszych

Dzielenie się wiarą

- tworzenie w grupie atmosfery, w której wiara nie jest tematem tabu – „jest to dla nas ważne, więc o tym rozmawiamy”; rozmowy na temat wiary, dawanie świadectwa
- rozmowy i dyskusje na tematy etyczne
- indywidualne rozmowy wspierające

Zdobywanie wiedzy

- zainteresowanie bieżącymi wydarzeniami z życia Kościoła
- poznawanie postaci świętych jako przykładu do naśladowania
- w czasie wyjazdów zainteresowanie historią wyznań religijnych na danym terenie, zabytkami architektury sakralnej itp.

Trudności

- rutyna, mechaniczność, pośpiech
- mała atrakcyjność obrzędów religijnych, szczególnie dla małych dzieci („w kościele jest nudno”)
- przeładowany, zorientowany bardziej na formę, niż rzeczywisty udział, program modlitewny
- zamknięcie się na wątpliwości w wierze
- nieumiejętność dyskusji o problemach z wiarą
- konflikt między chęcią podzielenia się swoimi osobistymi przeżyciami i przemyśleniami, a naturalną powściągliwością w publicznym zwierzeniu się
- niebezpieczeństwo zabrnienia w tematy kontrowersyjne; dyskusja nie może prowadzić do podważania podstaw światopoglądowych; określenie granic dyskusji (grupy starsze) może być trudne

2. Tworzymy grupową wspólnotę

Co to znaczy

Najpierw bliskie poznanie się, zabawa, współudział we wtajemniczeniu, potem wspólne działania – stopniowo budujemy małą społeczność grupy opartą na wyznawanych wartościach, na solidarności, odpowiedzialności za siebie nawzajem i za wspólne zadania. Zakres tej wspólnoty pogłębia się wraz z dojrzewaniem uczestników, a więzi pozostają nierzadko na całe życie.

Dlaczego to jest ważne

We wspólnocie (grupy, rodziny, przyjaciół, Kościoła) możliwe jest kształtowanie systemu wartości, własnej tożsamości i sprawdzanie się w działaniu. Mała wspólnota grupy przygotowuje do uczestnictwa we wspólnotach większych (klubowej, lokalnej, narodowej) – wychowuje do aktywnego życia społecznego. Wytworzenie wspólnoty umożliwi grupie przetrwanie „gorszych czasów” (kiedy brakuje ciekawych pomysłów, kiedy nie udaje się realizować planów).

Działania

Budowanie wspólnoty grupy

- wspólnota uczestnictwa: Przemyślana wychowawczo obrzędowość, ważna na początku istnienia grupy (uroczyście rozpoczęta a później uroczyście zakończona) pomaga zbudować jej tożsamość i szczególność. Naturalnie wytworzone zwyczaje i rytuały sprawiają, że uczestnictwo w grupie wiąże się z „wtajemniczeniem” - poczuciem szczególnej, odrębnej tożsamości grupowej, stanowiącej dla uczestników coś naprawdę ważnego.
- każdy znajduje sobie miejsce w grupie: Staramy się, aby każdy z uczestników dobrze się w niej czuł. Spotkania grupy mają swój program i cel, każde jest inne (rozmaitość pomysłów). Cykl spotkań pomiędzy obozami ma dostrzegalny i sensowny motyw. Nie ma spotkań, których jedynym celem jest samo spotkanie.
- wspólnota działania: Grupę buduje podejmowanie wspólnych zadań i celów, wspólne przeżycia, wspólna zabawa, wędrowka i wysiłek. Realizowanie wspólnych zadań - wyzwań, solidarnego osiągnięcia celów i solidarnej za nie odpowiedzialności. Dzielenie zarówno sukcesów, jak i porażek. Angażowanie jak największej liczby uczestników w działania na rzecz grupy. Ich różnorodność, zmienność podejmowanych ról (zdrowa rywalizacja też możliwa). Stopniowe podejmowanie działań na rzecz szerszej wspólnoty.

- wspólnota modlitewna: Angażująca wszystkich (nawet wąpiących), zawierająca elementy powierzenia Bogu spraw ważnych dla całej grupy oraz indywidualnych spraw każdego jej członka.
- wspólnota intelektualna: Dzielenie się wiedzą, umiejętnościami (również tymi bardziej praktycznymi) i lekturami, dyskusje i poznawanie swoich zapatrywań. Znajomość swoich poglądów na różne tematy pozwala budować podobne podejście do świata i podobną wrażliwość.
- wspólnota stołu: Wspólne przygotowywanie posiłków i spożywanie. Umiejętność dzielenia się z innymi – zarówno codzienne jedzenie jak uroczyste wieczerze i agapy, obchodzenie urodzin członków grupy, świętowanie sukcesów, obudowane grupowymi zwyczajami, silnie budują wspólnotę.
- wspólnota wzajemnej miłości i szacunku: Wzajemne wspieranie się rozmową, modlitwą, umiejętnością wysłuchania. Otwarcie się na innych członków grupy i poczucie bycia rozumianym. Szacunek dla indywidualności, akceptacja innych, chęć wysłuchania każdego.
- wspólnota odpowiedzialności: Podejmowanie proporcjonalnie do możliwości wpływu na kształtowanie programu i działań grupy. Dzielenie się sukcesami i wspieranie w porażkach. Pomoc słabszym. Wsparcie dla innych w razie trudnych sytuacji życiowych - od modlitwy wstawienniczej po aktywne działania.
- wspólnota ludzka: Równe prawa i obowiązki dla chłopców i dziewcząt, uwzględniające ich indywidualne możliwości. Szanowanie zagadnień przyjaźni i miłości stosownie do wieku i potrzeb. Traktowanie z szacunkiem i dyskrecją kształtujących się związków między uczestnikami grupy (a także między członkami kadry), a jednocześnie podejmowanie działań, by nie rozbiły one wspólnoty grupy, ale ją wzbogacały.

Budowanie wspólnoty rodzin

- wraz z rozwojem grupy rosnące poczucie odpowiedzialności grupy za swoich członków i ich bliskich, wzajemnie za swoje rodziny
- raz w roku organizowanie spotkania (wycieczki) rodziców (rodzin) grupy, pozwalającej poznać się w innych relacjach niż „dzieci-kadra” i „kadra-rodzice”
- wzajemne wsparcie rodzin w sprawach wychowawczych i życiowych (także materialne)
- udział rodziców w życiu grupy w zakresie, w jakim jest to potrzebne i możliwe (wsparcie logistyczne i transportowe, kwaterka na obozach stacjonarnych)
- utrzymywanie kontaktu rodziców z kadrami (zebrania, wspólne obiady)
- przekonanie (pewność), że kadra może liczyć na rodziców w trudnych sytuacjach

Trudności

- nadmierna koncentracja na sprawności działania
- trudności ze znalezieniem punktu równowagi między wspólnym życiem grupy a poszanowaniem prywatności i indywidualności uczestników, odpowiednio do aktualnego poziomu rozwoju poszczególnych uczestników i stopnia integracji grupy
- tworzenie się koterii i grupiek skierowanych głównie na siebie samych
- oparcie wspólnoty na poczuciu zagrożenia, błędnej elitarności lub na szukaniu wrogów
- zamykanie się grupy; brak pomysłów na zaangażowanie się na rzecz szerszej wspólnoty
- brak zaangażowania lub roszczeniowa postawa rodziców
- kadra nie traktuje rodziców jako członków szerszej społeczności grupowej, ale jako natarczywych klientów lub przeszkodę w realizacji swojej wizji wychowania
- miłe wspólnotowe ciepło może być czasem jedyną racją spotkania, ale wspólnota budowana tylko na ciepłe szybko się wypala

3. Wędrujemy

Co to znaczy

Wyruszamy na całodzienne wycieczki, podróżujemy - może pociągiem - z dala od miasta, na świeże powietrze, do lasu, na otwartą przestrzeń... Odrywamy się od tego co mamy na co dzień, by razem pokonywać trudy i razem się bawić; by mieć czas na długie rozmowy, na bycie ze sobą; by chłonąć piękno przyrody, poznawać świat, nowe miejsca i ludzi, by poczuć radość przewycięzania trudu i zmęczenia.

Dlaczego to jest ważne

W codziennym pośpiechu mamy mało czasu dla siebie. Brak nam go dla drugiego człowieka, brak go też dla Pana Boga. Wędrowanie pomaga zatrzymać się, zobaczyć świat we właściwych proporcjach, zachwycić się. Pomaga dostrzec drugiego człowieka. W otoczeniu przyrody, w ciszy, łatwiej znaleźć czas i miejsce na autentyczną wspólną modlitwę. Jednocześnie wędrowanie jest wspaniałym środkiem w budowaniu wspólnoty. Wędrówka, solidny wysiłek to zdrowie, ale też ćwiczenie dzielności i charakteru. Wędrowanie to sposób na odkrywanie świata, nowych miejsc, ich piękna, historii, ludzi. Choć widzimy wartość wielu innych działań grupy, jednak trochę zapomniana już wspólna wycieczka jako zasadnicza forma spotkania ma dla nas wartość szczególną.

Działania

Wspólna droga i trud

- nastawmy się na wspólnotowe „bycie w drodze”, zadbajmy o to, by posiłki były wspólne, by dzielić się z innymi.
- starajmy się wykluczyć osobiste „zabawki” (elektroniczne gry, telefony, MPx itd.); dodajmy element miłego wspólnego wykorzystania części czasu odpoczynku (śpiew, gitara, czy opowieści przy ognisku, „słodkie chwile”, na które wszyscy składają się przynosząc coś „od serca”)
- dostrzegajmy zmęczenie innych, nie tylko swoje; pomagajmy sobie wzajemnie

Rozmowa

- poznajmy moc szczerej rozmowy w małych grupach, które podczas wędrowania tworzą się w sposób naturalny między samymi uczestnikami grupy lub z kadrą
- próbujmy rozmową przełamać niechęć do tych, którzy nas drażnią

Oderwanie od miasta, pośpiechu do przyrody, ciszy, Boga

- nacieszmy się przyrodą. Wykorzystujmy jej bogactwo do wspólnych zabaw. Dostrzeżmy jej piękno, siłę, spokój. Uczmy się osvajania przyrody poprzez własne doświadczenie (spanie pod gołym niebem, rozpalenie ogniska w czasie deszczu, przejście błotnistego lasu, rozlanego strumienia po roztopach).
- wsłuchajmy się w ciszę, szukajmy w niej Pana Boga. Postarajmy się znaleźć dobre miejsce i czas na wspólną modlitwę.

Odkrywanie innego świata, innych ludzi

- nie przechodźmy obojętnie koło tego co świadczy o historii, o kulturze, koło tego co inne niż „u nas”.
- pamiętajmy, że na ogół lepiej poznać głęboko, choć tylko kilka szczegółów, niż wiele, ale bardzo pobieżnie
- nie bądźmy tylko typowymi turystami – nie odgradzajmy się od świata, który chcielibyśmy poznać
- próbujmy zbudować bliższą relację z ludźmi, którzy staną na naszej drodze, z miejscami, które odwiedzamy
- zadbajmy też o to, jak nasza grupa postrzegana jest z zewnątrz
- przygotowanie teoretyczne przed wyjazdem na obóz dotyczące danego regionu oraz poszukiwania realizowane na obozie dotyczące sytuacji społecznej, historii, etnografii, przyrody; przygotowanie przewodnika dla innych grup

Trudności

- złe miejsce wędrowania. W okolicach do ok. 80 km od Warszawy dostępnych pociągami, podmiejskimi autobusami itp. jest sporo miejsc bardzo wartych wędrowania. Ale jest też dużo miejsc okropnych, brzydkich ponurych i zaśmieconych. Zanim się gdzieś wyruszy, lepiej się w tym nieco zorientować.
- złe przygotowanie wędrówki. Pamiętajmy o dobrych, dokładnych mapach (są coraz łatwiej dostępne), choć przygody z marnymi mapami lub bez mapy, bywają czasami jeszcze ciekawsze...
- źle wybrana ścieżka. Nie tylko wytyczone szlaki turystyczne nadają się do wędrowania (bywa i odwrotnie: niektóre szlaki nie bardzo się nadają...)
- brak czasu dzieci i kadry. Dzieci i kadra bywają w weekendy zajęci masą różnych dodatkowych

zajęć. Zapowiedziany z wyprzedzeniem plan regularnych całonocnych wycieczek grupowych w semestrze będzie miał pozytywny wpływ na frekwencję.

- brak osobistego doświadczenia kadry w wędrowaniu

4. Wybieramy prostotę

Co to znaczy

Staramy się o rozwiązania skromne i proste. Takie, które nie zastępują aktywności zbyt dużą wygodą. Dostrzegamy w nich wartość i piękno. Unikamy tego co sprowadza się do pustej przyjemności, posiadania nadmiaru przedmiotów, czy coraz mocniejszych wrażeń. Przywiązujemy wagę do niskich kosztów i oszczędności. W relacjach z Panem Bogiem i z ludźmi dbamy o prostotę, szczerłość i pokorę.

Dlaczego to jest ważne

Umiar jest przedsiönkiem mądrości. Skromność, umiejętność ograniczenia swoich potrzeb i rezygnacji z niektórych przyzwyczajęń pozwala nam poznać co to wolność. Pomaga szukać rzeczy naprawdę ważnych, dotrzeć do sensu, piękna, do głębi. Buduje charakter. Nadmiar wrażeń wywołuje niepokój oraz stan przesytu - tymczasem nam zależy na porządku duszy, porządku, który odnajdujemy w ciszy. Wspólnie znoszone niewygody i wyrzeczenia wzmacniają wspólnotę.

Działania

- obozy organizujemy w **skromnych** warunkach, nie traktujemy wygody jako wartości samej w sobie, ale wybieramy miejsca ciche i piękne
- staramy się bardzo **ograniczać koszty**. Dopasowujemy je do możliwości osób niezamożnych nawet wtedy, gdy większość grupy pochodzi z rodzin zamożnych. Nie pieniędzmi zdobywamy świat.
- cenimy szczególnie te działania, które zakładają nasz **własny trud**. Cenimy możliwość zrobienia czegoś samemu, zamiast płacenia za gotowe. Gdy coś się zepsuje, próbujemy to naprawić na obozie lub po powrocie domu.
- doceniamy wartość **wyrzeczenia**. To też ćwiczenie charakteru, które może być podjęte w jakiejś ważnej intencji. Na wspólne wyjazdy staramy się brać **minimum rzeczy**. Jemy nie tylko to, co nam smakuje, ale to, co jest. W czasie obozów przestrzegamy postów.
- doceniamy wartość **czekania**. Nie staramy się spełniać natychmiast wszystkich naszych pragnień
- umiemy zachować **umiær** w korzystaniu z przyjemności. Np., jeśli bawimy się, to nie do upadłego, jeśli jemy słodczy, to nie do bólu brzucha, jeśli spotykamy się by obejrzeć film, to nie trzy pod rząd, rozumiemy szersze znaczenie **ciszy**. Widzimy sens w życiu ludzi, którzy wyrzekli się „światowego szumu” (np. zakony kontemplacyjne). W stosunkach z ludźmi staramy się o **pokorę i szczerłość**, nie intrygujemy, nie manipulujemy.
- szukamy piękna i umiemy je znajdować w rzeczach małych, nieefekownych, cichych, nienarzucających się

Trudności

Niebezpieczeństwa wyrzeczeń polegają na tym, że możemy stracić radość, że możemy stać się skąpi i nietolerancyjni. Możemy również zacząć wymagać od innych tych samych wyrzeczeń, których wymagamy od siebie. Możemy czuć się lepsi od innych z powodu naszych wyrzeczeń.

W grupie doświadczamy czasem niewygód, niedostatku. Ale pamiętajmy, że sytuacje takie powinny wynikać z samej natury wyzwań, które świadomie podejmujemy (wybór bliskości przyrody, podróż do miejsc mniej cywilizowanych), a nie z naszego nieprzygotowania, niedbalstwa czy lenistwa.

5. Kształtujemy postawy

Co to znaczy

Szczególną wagę przykładamy do pewnych niepopularnych postaw: słuchania, przyznawania się do własnych błędów, wdzięczności, szacunku, poszanowania wolności innych ludzi, odpowiedzialności. Tak wspomagamy rozwój młodych ludzi, by umieli w wewnętrznej wolności wybrać to, co dobre i piękne. Nie narzucamy postaw – kształtujemy je własnym przykładem, w rozmowach, ukazując ich sens poprzez wyznawane wartości.

Dlaczego to jest ważne

Zależy nam na kształtowaniu ludzi z którymi dobrze się współpracuje, którzy są przewidywalni i na których można polegać, zdolnych do podejmowania wyzwań, przejmowania odpowiedzialności za innych i za siebie, tolerancyjnych i pełnych szacunku dla innych dzięki mocnemu fundamentowi wartości chrześcijańskich. Kształtowanie postaw jest blisko związane z przygotowaniem do pełnienia ról w dorosłym życiu. Niektórym z postaw szczególnie ważnych w życiu grupy poświęcamy dalsze punkty tego „dekalogu”

Działania

Szacunek dla drugiego człowieka i jego poglądów

- nie wszystkich da się lubić, ale każdego trzeba szanować, stanowcze reagowanie na sytuację upokarzania i szyderstwa wobec kogokolwiek, także osób spoza grupy, niezależnie od tego, czy to słyszą
- szacunek dla ludzi starszych jako wyraz zrozumienia tego, ile przeżyli, wobec ich doświadczenia i mądrości (nawet jeśli nie zawsze nam się wydają mądrzy), ciekawość tego, co mają do opowiedzenia
- szacunek dla osób potrzebujących, chorych i wykluczonych, poprzez spotkania z takimi osobami. Otwarcie się na ich potrzeby. Poświęcanie im swojego czasu i energii.
- uwrażliwianie na stereotypowe myślenie i nauka wychodzenia poza stereotypy
- poznawanie innych kultur, religii, narodów, nauka szacunku i tolerancji dla inności, podejmowanie prób zrozumienia innych światopoglądów
- pomoc w zrozumieniu samego siebie, autorefleksja; co to znaczy kochać siebie?

Szacunek dla pracy i jej efektów

- budowanie szacunku do pracy jako wartości - niezależnie od poziomu wynagrodzenia, a więc zarówno dla tej bezinteresownej jak i płatnej – użyteczność dla innych jako główne kryterium wartościowania pracy
- okazja do samodzielnego lub grupowego zmierzenia się z pracą fizyczną, a w starszych grupach podejmowanie prób zapracowania na wyjazdy, czy inne działania wymagające znacznych kosztów finansowych
- budowanie szacunku dla efektów cudzej pracy, dla wysiłku innych, przede wszystkim docenienie wyników pracy członków grupy, jak i w najbliższym otoczeniu (np. uszanowanie porządku goszczącego nas domu)
- szacunek i ochrona dla powierzonej naszej pieczy własności, dla dóbr materialnych, dla rzeczy innych osób
- unikanie marnotrawstwa zarówno jedzenia, pieniędzy, pracy jak i czasu, swojego i innych

Zdobywanie wiedzy

- dociekliwość: odkrywanie szczegółów, poznawanie przyczyn, motywów tworzenia
- rozbudzenie chęci zdobywania wiedzy i szacunek dla wiedzy; dzielenie się swoimi pasjami i zainteresowaniami
- wspieranie naukowych aspiracji wychowanków, zachęta do szukania pasji poprzez pokazywanie pasji własnych, zachęcanie do samodzielnego tworzenia
- rozmowy z dziećmi na temat przeczytanych przez nie i przez kadrę lektur; porządnie przygotowane oglądanie filmu lub spektaklu teatralnego; dyskusja po nim
- nauka prezentowania i obrony własnego zdania
- rozmowy na tematy aktualne, publicznie dyskutowane – kadra dopuszcza różne poglądy; w przypadku dyskusji na tematy moralne jest w stanie wyjaśnić stanowisko Kościoła

Postawa słuchania

- nauka podejmowania rozmowy, dopuszczanie możliwości zmiany, choćby wyrobionych już, własnych poglądów. W pierwszej kolejności taką postawę i gotowość wykazywać musi wychowawca.
- szacunek dla poglądów rozmówcy, nawet całkowicie odmiennych, nieużywanie epitetów, unikanie kategoriycznych ocen
- nauka spokojnego słuchania bez przerywania rozmówcy

Wdzięczność

- nauka dziękowania – Bogu, wszelkim osobom starającym się o nasze dobro - rodzicom, dziadkom, kadrze, dzieciom, nauczycielom, innym osobom, sobie nawzajem
- wyrabianie wiary w dobre intencje i dobrą wolę innych ludzi, budowanie zaufania, nie tylko wewnątrz grupy, ale także wobec innych ludzi
- przeciwstawianie się roszczeniowości, zarówno dzieci wobec kadry, dzieci wobec siebie nawzajem, jak i kadry wobec dzieci, a także w kontaktach z rodzicami w grupie
- dostrzeganie, że żyjemy w bogatej materialnie i stabilnej politycznie części świata, w faktycznej izolacji od jego stron biedniejszych, że nie doświadczamy wielu cierpień i trosk, które są powszednie dla większości ludzi żyjących dziś na Ziemi, co jedynie zwiększa nasze zobowiązanie wobec innych

Odpowiedzialność

- odpowiedzialność za innych ludzi: w pierwszym rzędzie członków grupy, za ich bliskich, a w dalszej perspektywie szerszą wspólnotę, wyrabianie wrażliwości na prawdziwe potrzeby innych
- budowanie poczucia odpowiedzialności za dobro innych, czyli z jednej strony odpowiedzialność za to, co się robi, aby to jak najlepiej służyło innym i odpowiedzialność za innych prowadzącą do podejmowania działań na ich rzecz
- nauka otwartości i zainteresowania światem takim, jaki on jest, także jego złymi stronami w poczuciu odpowiedzialności za innych ludzi
- budowanie świadomości, że od naszych, także codziennych, wyborów zależy los wielu ludzi, oszczędzanie elektryczności i wody, świadomy wybór kupowanych produktów
- wywiązywanie się z podjętych wobec innych zobowiązań

Dobre wychowanie

- dbanie o kulturę zachowania, jedzenia, języka, ubioru, komunikacji i piętnowanie zachowań sprzecznych z dobrym wychowaniem
- uprzejmość wobec innych, troska i szacunek wobec starszych i słabszych

Trudności

- niespójność postawy wychowawcy z głoszonymi przez niego wartościami
- zastąpienie wolności samowolą
- relatywizm - to, że każdy ma prawo do swojego zdania, nie oznacza, że każde jest równie uprawnione i równie uargumentowane
- rozmycie własnej tożsamości – prawdziwe poznanie i szacunek dla innych kultur i religii wymaga odpowiedniego zakorzenienia w swojej
- bez zachowania czujności i delikatności ze strony kadry, dzielenie się swoimi problemami może prowadzić do wykorzystania i upokorzenia dziecka o słabej pozycji w grupie

6. Można na nas liczyć

Co to znaczy

Wychowujemy ludzi zdolnych do podjęcia i do skutecznej realizacji zbiorowego wysiłku. Promujemy dzielność i wytrwałość w działaniu. Uczymy służby wartościom i tworzenia dobrych owoców.

Przygotowujemy do samodzielności.

Dlaczego to jest ważne

Wybór roli, jaką się pełni w dorosłym życiu, może być dziełem przypadku, ale może też być owocem świadomego przygotowania do jej pełnienia. Zależy nam na tym, żeby wychowankowie mieli jak największy i jak najlepszy wpływ na swoje życie, żeby byli odporni na manipulację. Nie chodzi o „przygotowanie do kariery”, ale umiejętność odnalezienia i rozwijania swoich talentów oraz świadomość swojej wartości.

Wychowujemy ludzi zdolnych do pełnienia ról społecznych. Ważne zadania powierza się ludziom do tego przygotowanym; takim na których można liczyć.

Działania

Dzielność

- kształtowanie odporności na trudy i wysiłek; sprawności sensownie kształtujące wytrzymałość

- umiejętność przyjmowania porażek, przyznawania się do błędów, ponoszenia ich konsekwencji – promowanie takich postaw u dzieci
- obozy, spotkania organizowane bez wygod, w warunkach niezagrażających zdrowiu, ale wymagających wysiłku uczestników
- na grupę można liczyć: grupa potrafi zareagować, gdy sytuacja tego wymaga – wziąć udział w akcji pomocy powodziom, zorganizować imprezę ogólną, w potrzebie podjąć zadanie
- można wzajemnie liczyć na siebie w przypadku niespodziewanych zdarzeń

Samodzielność

- kształtowanie umiejętności samodzielnej realizacji zadań na miarę danej osoby bez potrzeby nadzoru i bieżącego wsparcia
- rozwój samodzielności poprzez roztropne stawianie coraz większych wymagań, ale też otwartość i wsparcie własnej (czasem jeszcze niezbornej lub nieco naiwnej) inicjatywy dojrzewających do samodzielności ludzi
- wspieranie, budowanie rzetelnej samooceny i przekonania o swojej wartości

Wytrwałość

- doprowadzanie do końca podjętych zadań (choćby w skromniejszym kształcie), nierezygnowanie, niezniechęcanie się. Wymaga to rzetelnego i refleksyjnego doboru zadań tak, by były zarówno osiągalne, jak i wymagające dla grupy.
- wspieranie innych, aby odpowiedzialnie wytrwali w tym, czego się podjęli – zarówno dla siebie samych, jak i dla innych/wspólnoty, zachęcanie i motywowanie, częste podkreślanie uznania i sympatii dla dzieci
- umiejętność współdziałania w pokonywaniu trudności oraz znajdowania twórczych rozwiązań

Dyscyplina

- w młodszych grupach bardziej rygorystyczna nawet jako cel sam w sobie; luzu uczyć się łatwo w starszych grupach, w których dyscyplina musi służyć do osiągnięcia celów
- pochwała dyscypliny - by wcześniej wyjść na długą wyprawę (w góry), by na siebie wzajemnie nie czekać, by zakończyć projekt sukcesem, by unikać zbędnego ryzyka, by ład i piękno wygrywały z brudem i bałaganem
- szczególnie dotyczy podróży, finansów, przestrzegania przepisów państwowych

Sprawność organizacyjna

- prowadzenie projektów – od fazy organizacji (plan, harmonogram, budżet), poprzez realizację (dobór osób, zarządzanie ryzykiem, utrzymywanie standardów, pilnowanie czasu, kasy i efektów, raportowanie), aż do zamknięcia (finansowego i merytorycznego)
- umiejętność podejmowania zadań, które należy i można zrealizować oraz wystrzegania się zadań bezwartościowych lub tych, które kończą się porażką – umiejętna ocena wykonalności zadania
- punktualność - nauka szacunku dla czasu – własnego, a szczególnie dla czasu innych osób, praca wykonana w umówionym czasie, realizacja podjętych zobowiązań, przychodzenie na robocze spotkania będąc przygotowanym
- nauka „dobrej roboty” – jak coś robimy, to robimy to dobrze, sprawnie i efektywnie (co nie musi oznaczać perfekcyjnie), albo wcale

Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa

- bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo zdrowotne, jako przedmiot rozmów z dziećmi i ustalanych z nimi zasad, zajęć formalnych i dyskusji nieformalnych
- bezpieczeństwo żywności (w tym przestrzeganie przepisów państwowych)
- bezwzględnie poważne traktowanie wszelkich zagrożeń dla zdrowia dzieci, a zwłaszcza przypadków zachorowań czy wypadków, priorytet dla zasad bezpieczeństwa, nawet jeśli konsekwencją musi być usunięcie dziecka z obozu

Trudności

- kult wygodnego życia, wakacji na najwyższym poziomie, kupowania, a nie wypracowywania rezultatów
- perfekcjonizm – gdy liczy się nie tyle użyteczność efektu, co jego perfekcja
- w pogoni za dzielnością, „fajnością” - ignorowanie bezpieczeństwa

- obarczanie dzieci odpowiedzialnością ponad ich dojrzałość; zamiast dyscypliny partnerstwo, którego wychowankowie nie są w stanie podjąć (dzień obozowicza, w którym dzieci organizują zajęcia, w zbyt młodych grupach)
- niechęć brania odpowiedzialności przez szefów przedsięwzięcia; rozmywanie roli szefa; działanie kupą, a nie zespołowo z określonymi rolami
- lenistwo, niechęć do podejmowania wysiłku, degrengolada w grupach starszych
- egocentryzm, nieumiejętność lub niechęć do współpracy z innymi
- nieumiejętność delegowania zadań, chęć robienia wszystkiego samemu

7. Gdy trzeba idziemy pod prąd

Co to znaczy

Gdy coś jest „nie tak”, albo po prostu źle – coś, za czym podąża wielu wokół nas, my nie dajemy się porwać prądowi - mamy odwagę powiedzieć NIE. Jesteśmy wyczuleni na głupotę i zło. Kierujemy się dojrzałym wyborem, a nie chwilową modą.

Dlaczego to jest ważne

Nasza cywilizacja jest źródłem silnych i kuszących trendów (konsumpcjonizm, „wyścig szczurów”, utożsamienie sukcesu z bogactwem materialnym, wirtualizacja). Jakże łatwo im ulegamy! Tymczasem nasze wybory powinny być wolne, świadome i oparte na tych wartościach, które wyznajemy. Powinny być przejawem naszej wolności. Pójście z prądem może niekiedy być flirtem ze złem, może skutkować duchowym lub estetycznym zubożeniem, a nawet może prowadzić do uzależnień. Sens pójścia pod prąd to nie tylko sprzeciw – to także danie świadectwa. A czasem to także wytyczanie nowego kierunku myślenia, działania. To nasze „poprawianie świata”.

Działania

Wewnętrzna wolność

- szanowanie intymności i przestrzeni prywatnej uczestników, poprzez czas wolny, zgodę na posiadanie tajemnic, sfer, do których wychowawca nie ma dostępu
- przedstawianie wolności jednocześnie jako wolności od (przymusu – także ze strony kadry, nałogów etc.), jak i wolności do (wyboru, odpowiedzialności, miłości etc.)
- tworzenie przestrzeni, w której zdanie dzieci jest wysłuchiwane, a wypracowane decyzje są respektowane
- zależnie od sytuacji w grupie i wieku dzieci dawanie możliwości wyboru aktywności, w których dziecko uczestniczy
- zachęta do uzasadniania swoich postaw i wyborów (przed grupą lub przed samym sobą)
- unikanie metod siłowych w wychowywaniu dzieci.

Niezależność myślenia

- aby się sprzeciwić, trzeba najpierw problem zauważyć, umieć go nazwać i mieć swoje na ten temat zdanie. Dlatego powinniśmy pamiętać o niezależności myślenia.
- warto więc, by zadawanie istotnych pytań i wspólne ich dyskutowanie było w naszych grupach codziennością

Odważne wyrażanie opinii

- kształtujemy odwagę cywilną, która polega na przewyciężeniu w sobie nieśmiałości, obawy o śmieszność, wtedy, gdy chodzi o rzeczy ważne
- uczymy spokojnego i zdecydowanego przeciwstawiania się w słusznej sprawie
- ale uczymy też szacunku dla tych, którzy myślą inaczej

Odwaga w działaniu

- czasem powinno się nie tylko niezależnie myśleć i nieagresywnie wyrażać swoją opinię, ale przychodzi też moment, kiedy trzeba umieć nie uchylić się od działania w słusznej sprawie

Kultywowanie tego, co wartościowe, choć mało popularne

- wybierajmy to, co uważamy za wartościowe, piękne, nawet gdy jest niemodne, gdy idzie w zapomnienie

- zachowujemy szacunek dla tradycyjnych wartości, np. dla rodziny, języka, książki

Nieuleganie modom

- moda bywa niebezpieczna (nawet „niewinna” moda związana z wyglądem), szczególnie gdy potrzeba naśladowania zwycięża z rozumem i moralnością
- kadra, grupa powinna wspierać w przewyciężaniu tych „groźnych mód”

Nie korzystanie z używek

- używki (np. alkohol, papierosy, narkotyki) to nie tylko moda, ale wręcz niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia. W grupach uczymy się o tym rozmawiać i zdecydowanie przeciwstawiamy się korzystaniu z używek.
- na spotkaniach i obozach bezwzględnie nie są akceptowane żadne używki (alkohol, papierosy, narkotyki itp.). Kadra, rodzice i grupa jako całość nie pozostają także obojętni jeśli wiedzą, że ktoś z członków grupy używa takich substancji poza spotkaniami grupy.

Trudności

- idźmy pod prąd, ale tylko w słusznej sprawie. Ze szczerą intencją, a nie po to, by zaistnieć lub by zrobić na przekór, być oryginalnym. Nie przeciwko komuś, a przeciwko czemuś.
- pamiętajmy o pokorze, by nie popaść w nadmierny krytycyzm i poczucie wyższości
- nie demonizujemy mody. Może ona być też zupełnie niegroźna, a czasem nawet wspólnototwórcza

8. Pamiętamy o naszych korzeniach

Co to znaczy

Poznajemy, szanujemy, kultywujemy i chronimy to, co stanowi o naszych korzeniach. W różnej skali: chrześcijańskiej Europy, Polski, Warszawy, KIK-u. Rozumiemy spoczywającą na nas powinność przekazywania tej świadomości dalej – tak właśnie pojmujemy nasz patriotyzm.

Dlaczego to jest ważne

Założyciele KIK byli młodymi intelektualistami katolickimi. Zależało im na stworzeniu środowiska ludzi myślących podobnie, ale też gotowych do dialogu z myślącymi inaczej, ludzi otwartych na świat, zakorzenionych w wierze i tradycji swoich ojców, gotowych do wzięcia odpowiedzialności za siebie i innych, potrafiących odczytywać znaki czasu oraz rozpoznawać i podejmować stojące przed nimi wyzwania. Chcielibyśmy to kontynuować. Dlatego nasi wychowankowie powinni poznawać korzenie KIK-u, ruchu Znak, ale też historię Polski i Europy. Zrozumienie tradycji i historii oraz szacunek dla nich ułatwi dzieciom zrozumienie siebie i innych, rozpoznawanie zagrożeń, niepowielanie błędów. Aby być otwartym na inne światopoglądy, najpierw trzeba ugruntować swój własny.

Działania

Kultywowanie pięknych tradycji

- znajomość historii KIK i najważniejszych postaci ruchu Znak – spotkania z ważnymi dla KIK-u osobami zasłużonymi, opieka nad grobami Ojców Założycieli
- respektowanie tradycji, szacunek dla Świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Wszystkich Świętych i innych ważnych uroczystości (dopasowanie programów rocznych)
- tradycja ma sens tylko jeśli żyje, bo inaczej obumiera. Kadry, jako nowe pokolenie SR, mogą, po rozmowie z wychowankami, istniejące tradycje rozwijać (dodawać nowe) i dostosowywać do nowych realiów (eliminować anachroniczne)

Patriotyzm

- ukazywanie różnych form wyrażania patriotyzmu – przez szacunek dla świąt państwowych (jakaś forma ich zaznaczenia, jeśli wypadają w dniu spotkania, albo w czasie obozu)
- uświadomienie sobie, czym jest dla nas Polska, jaki jest nasz związek z przodkami i jakie z tego wynikają zobowiązania
- wspieranie zainteresowania historią Polski, poznawanie jej i wspaniałych, i trudnych lub niechlubnych momentów
- spotkania ze świadkami historii, np. z powstańcami warszawskimi

Trudności

- słowo patriotyzm bywa zawłaszczane; narzucane są jedynie słuszne metody jego wyrażania oraz odmawianie patriotyzmu innym, patriotyzm bywa utożsamiany z nacjonalizmem i szowinizmem; w efekcie patriotyzm staje się czymś wstydlivym
- przeciwstawia się jakoby dobrą nowoczesność jakoby złemu tradycjonalizmowi (albo odwrotnie); sztuką jest kultywowanie wartych tego tradycji w nowy, przyjęty przez grupę sposób

9. Otwieramy się na innych

Co to znaczy

Wychodzimy ze swoimi działaniami na zewnątrz. Potencjał grupy wykorzystujemy dając część siebie innym. Rozumiemy, jak to nas wzbogaca i jednoczy.

Dlaczego to jest ważne

Grupa SR tworząca wspólnotę ma olbrzymi potencjał. Ważne, żeby nie zamykać się w ramach członków grupy, ale wykorzystywać go w działaniu dla kogoś znajdującego się w potrzebie. Nic tak nie umacnia więzi między członkami, jak wspólne zaangażowanie dla jakiegoś szczytnego celu. Ucząc się dzielić z innymi, uczestnicy grupy mogą też lepiej dostrzegać i rozumieć wzajemnie swoje potrzeby.

Działania

Wrażliwość społeczna

- w miarę dojrzewania wspólnota grupy coraz bardziej świadomie staje się częścią szerszych wspólnot (Klubu, Kościoła, ...) i podejmuje działania na rzecz innych
- dyskusje i rozmowy z dziećmi na tematy społeczne; wskazywanie przykładów działania
- rozważanie słów Matki Teresy „Kalkuta jest tutaj”
- spotkanie z działaczami, np. Akcji Humanitarnej, Caritasu.

Wychowanie do służby

- traktowanie uczestnictwa w SR i KIK jako służby:
 - budujemy grupę nie tylko dla siebie, ale też dla pozostałych członków grupy, angażujemy się aktywnie w tworzenie i funkcjonowanie grupy
 - jako grupa pomagamy w życiu Klubu np. poprzez przygotowywanie comiesięcznych Mszy klubowych w kościele św. Marcina, zaangażowanie w inicjatywy ogólnoklubowe (Pikkiknik)
- pozostawianie śladu grupy (przynajmniej czystość i dobre wspomnienie po grupie, ale także ulepszenia, np. odremontowanie pomostu, materialne wsparcie, uzupełnienie biblioteki, praca na rzecz lokalnej społeczności – opieka nad dziećmi, doraźna pomoc dla biednych)

Pomoc potrzebującym – wychowanie do służby

- współpraca z Sekcją Pomocy KIK:
 - roznoszenie paczek dla niewidomych przed Świętami Bożego Narodzenia
 - zachęcanie do regularnego odwiedzania samotnych osób starszych
 - aktywne uczestnictwo w jednorazowych akcjach Sekcji Pomocy
- zaangażowanie charytatywne (poza Sekcją Pomocy) grup starszych np.:
 - branie udziału w akcjach społecznych typu Ekipa Świętego Mikołaja
 - stała współpraca z Ośrodkiem dla Ociemniałych w Laskach - spotkania integracyjne z niewidomymi - dla grup starszych: wycieczka rowerową na tandemach
 - współpraca z Fundacją Św. Jana Jerozolimskiego – np. wspólne organizowanie zajęć dla dzieci z SR i Fundacji
 - objęcie pomocą np. jednej konkretnej rodziny (pomoc w nauce, organizacja zbiórek, wyjazdów, kontaktu z instytucjami)

Otwartość na inne organizacje młodzieżowe:

- współpraca z Przymierzem Rodzin – konkurs teatralny, turnieje sportowe
- współpraca z harcerstwem – jeżeli obóz harcerski jest blisko naszego, to nawiążmy z nimi kontakt

Trudności

- zaangażowanie wszystkich członków grupy w działania charytatywne, a nie tylko części – akcje charytatywne zazwyczaj nie wymagają uczestnictwa 30 osób, ale raczej mniejszych 5-6 osobowych grup, dlatego ciężko jest znaleźć coś co równomiernie angażuje całą grupę
- trudność w praktyce w realizacji „Naszego śladu” podczas obozów – kłopot ze wcześniejszym zaplanowaniem i starannym przygotowaniem tych zajęć przed obozem, ponieważ wymaga on interakcji z miejscową ludnością
- pozorna nieatrakcyjność służenia innym – trudno jest zachęcić dzieci / młodzież do czegoś, co będzie wymagało od nich mocnego zaangażowania i nie będzie przynosiło widocznych, materialnych efektów
- szybkie zniechęcenie, jeśli nie widać wymiernych efektów
- zachwianie proporcji – zaangażowanie na zewnątrz prowadzące do utraty tożsamości grupy

10. Zdrowo żyjemy

Co to znaczy

Dbamy o aktywność fizyczną, o zdrowe odżywianie. Przykładamy wagę do podstawowych warunków obozowania. Cieszymy się wspólną zabawą. Bardzo poważnie podchodzimy do zagrożeń zdrowia.

Dlaczego to jest ważne

Działania grupy muszą ułatwiać naturalny fizyczny rozwój dzieci, a kadra pilnie obserwując dzieci, zwraca uwagę na jakiegokolwiek zagrożenia w tym obszarze. Można myśleć o realizacji celów wychowawczych dopiero wtedy, gdy działanie grupy nie narusza w żaden sposób bezpieczeństwa jej członków. Aktywność fizyczna, uprawianie sportu to ważny element obozów, a także działań grup w ciągu roku.

Działania

Rozwój fizyczny

- rozwój fizyczny i psychiczny dzięki wysiłkowi fizycznemu i zdrowej rywalizacji; zawody sportowe, w których najważniejsze to pokonanie samego siebie, sam udział i utrzymanie zasad fair play
- solidna i bezpieczna nauka jazdy na nartach
- porządne przygotowanie sprzętu sportowego (rowery, narty)
- poszukiwanie form aktywnego spędzania czasu poza obszarami zawładniętymi przez komercję, nadmiernie regulowanymi itp.

Zdrowy tryb życia

- działania służące równowadze psychicznej członków grupy:
 - czas na odpoczynek i wyciszenie po silnych wrażeniach
 - radość z dobrej zabawy, przyjemność przebywania razem, atrakcyjność pomysłów, jako jedno z kryteriów jakości podejmowanych projektów
 - stwarzanie pozytywnej przeciwwagi dla trudnych sytuacji i konfliktów
- zdrowe żywienie
 - dbałość o właściwe, zrównoważone żywienie; dostosowane do pory roku i podejmowanego wysiłku
 - współuczestnicząc w przygotowywaniu posiłków dzieci uczą się zasad właściwego żywienia

Trudności

- trudność w organizacji zawodów, w których wszyscy mają być wygrani
- sport prowadzi do wypadków
- dopasowanie wysiłku do możliwości uczestników
- dbając o radość zabawy, pamiętamy, że nie można się ze wszystkiego śmiać, uczymy dzieci, kiedy śmiech może być profanacją (wyśmiewaniem rzeczy dobrych) lub cynizmem (wyśmiewaniem rzeczy złych)
- przeciążanie kręgosłupów przez za ciężkie plecaki
- złe tradycje żywieniowe grup i brak znajomości zasad żywienia przez kadre, złe nawyki żywieniowe wyniesione z domu